

avagy azt, hogy Kossuth-díj, háromszor fogom leírni

VISSZHANG - LXVII. évfolyam, 15. szám, 2023. április 14.

**„Én András Sándor Autonóm Köztársaság / kérem, hogy vegyenek fel a hatalmak körébe, /
mert megcsalt mind, ki eddig képviselt, / s én
magamat akarom képviselni végre.”**

(András Sándor: Az ASAK beadványa az ENSZ-hez)

András Sándor. Magyar író.

A barátom.

Több mint barát. Családi összejárások, örökös vitákkal. Vagyis veszekedésekkel. Üvöltözünk, ahogy azt kell.

Üvöltök, ráhagyom, attól függ.

Március 29-én belelépett a kilencvenedikbe.

1982-ben ismerkedtünk össze a Párizs melletti Marly-le-Roi-ban, a *Magyar Műhely* konferenciáján. Szörnyen kezdő voltam. Igazából még kezdő se. Első este részt vettem egy felolvasáson, meglepő sikerrel, annyira, hogy másnap András és Vitéz Gyurka hónapunk alá kaptak és elvittek sörözni.

Ahogy azt kell.

Költő, esztéta, filozófus, műfordító, a német irodalom professzora. Sokat mond róla 2004-ben a Kalligramnál megjelent esszékötetének címe: *Lutheránus zen. Halál és meghalás*. Édesapja 1945 áprilisában munkaszolgálatosként Németországban egy halálmenetben pusztult el, ő anyjával és testvérével hamis papírokkal bujkálva élte túl a vészidőszakot. Csoórral, Szécsi Margittal, Eörsivel barátságban tagja a Fiala Írók Munkaközösségének, 1956-ban részt vett a forradalomban, az Egyetemi Forradalmi Diákbizottság küldöttségével hagyta el az országot. Már nem térhetett haza. *A tardi helyzetet* és a *Cifra nyomorúságot* író falukutató, Szabó Zoltán barátja, legjobb szakértője, róla írt tanulmánya a *Kortársban* jelent meg.

A *Holmi* nem hozta le.

„Minél nehezebb a nemzetről beszélni, annál fontosabb. Amíg ennyi szó forog körülötte, nehéz úgy tenni, mintha *magától* értetődő fogalom lenne. Ugyanis *tőlünk* értetődik (...) A nemzetről beszélni elkerülhetetlen, minthogy sokak ügye. Aki magát az ügyet nem tartja fontosnak, fogadja el, hogy mások számára az lehet. Ne akarja meggyőzni a más hitűeket hitük értelmetlenségéről, ürességéről vagy éppen károosságáról, inkább arról, hogy szükség van az együttműködésre” (*Haza és ország, nemzet és nép, szabadság-egyenlőség, szabadság-testvériség. Szabó Zoltán és a harmadik út*, in: *Ikervilág*, Budapest, Kijárat Kiadó, 1996, 172.).

1957-től Oxfordban, aztán Münchenben, '67-től a University of Southern Californián tanult, 1965 és '69

között a magyar nyelv és irodalom tanára Berkeleyben, 1969-től '96-ig Washingtonban, a Howard Universityn oktatott. Amerikai magyar költő kollégáival, Bakucz Józseffel, Kemenes Géfin Lászlóval, Vitéz Györggyel és Baránszky Lászlóval saját pénzből 1981-től a 90-es évek közepéig kiadták az *Arkánium* című periodikát, sok hazai és határon túli kollégát is publikálva, recenziót írva róluk.

Aztán hazaköltözött.

A rendszerváltáskor otthagya az Ígéretések Földjét, és egy kis magyar faluban, Nemesvitán vett házat, gondolván, hogy stb.

Majd minden jó lesz.

Jobb lesz.

Szerintem jobb is lett, szerinte nem, ezen például szoktunk egymással üvöltözni.

Amikor filozófiáról, művészetelméletről stb. beszélgetünk, akkor nem. Ha amerikai vagy német költők fordításait kritizálja, végképp nem. Akkor hallgatok. Ugye van az, hogy tudsz egy nyelvet, *nagyon* tudod, angoltanszékien tudod, és van, hogy *belülről* tudod – na és ez különbség. Hét verseskötetét zömmel a Kalligram adta ki, ahogy novelláit és etnokrimijét, a *Gyilkosság Alaszkában avagy Sherlock Holmes a tlingitek földjét* is. Kortárs képzőművészekről (Klimó, Jovánovics, Megyik) kötetnyi tanulmányok, elképesztően széles körű tájékozódás/tájékozottság angol, német és francia nyelven, Heinéről írt monográfiát angolul, Ferdinand Solgerről németül, Malevicsről magyarul. Kilenc esszékötet, irodalom, nyelvfilozófia, művészetelmélet, az irodalmi erotikáról és az avantgádról, Derridáról és Petőfiről, Konrádról és Garacziról, Kosztolányiról és *Az ember tragédiájáról*, André Bretonról és Kemenczky Juditról, Petriről és Ambrus Lajosról. *Heidegger és a szent* című műve a legjobb magyar Heidegger-könyv Vajda Mihály szerint.

Csak mondta, nem írta le.

1995-ben Nagy Imre-emlékplakettet kapott, József Attila- és Szépíró-díjat is – kb. ennyi.

Műveinek alig van recepciója.

Marnóval és Földényivel néha összeülünk Legfőbb Kérdéseken Vitatkozni, ez azért még *nem* számít recepciónak. „Tévedni bátor és találgatni szabad elme.” Főz, megesszük, kiabálunk, ez ment sokáig. Ez megy, ki tudja, meddig. Legjobb szakács, legnagyobb vendéglátó, Legnagyobb Vonal. Vendégeit lenyűgözi. Oké, de ez még nem recepció.

Vagy számítsuk annak?

Ne számítsuk annak!

Szócs Géza egyszer írt egy szuperlelkeset róla, és mikor említettem neki, hogy jó-jó, de a Kossuth-díj, azt mondta, hogy jó.

Jó.

1982 augusztusa, egy marlyi kávézó terasza, fehérre festett kovácsoltvas asztalok-székek, meleg volt, erősen sütött a nap, pont a szemembe. Mert úgy ültünk. Ki lettem világítva. Hideg volt a szék. Nem felejttem el. Kollégaként beszéltek velem, kikérdeztek, rám förmedtek, csináljam csak, és *legyen* verseskötetem.

Illetve, hogy *mikor* lesz. Hogyhogy mikor, ez addig eszembe se jutott, nyilván bután nézhettem. Nyilván beszámították a napsütésnek. *Párizsi Magyar Műhely, ist Ihnen unbekannt?*

Papp Tibor, Bujdosó Alpár. Már meghaltak. Nem kaptak Kossuth-díjat. Nagy Pali még megvan. Bakucz rég nincs, vele sosem találkoztam, ahogy Horváth Elemérrel sem. Vitéz is rég meghalt, Baránszky néhány éve, Kemenes Géfin néhány hónapja. Ki beszél róluk?

Egyáltalán, ki tud róluk?

Ott voltak még - huhh, sokan: Határ Győző, Czigány Lóránt és Magda, Sipos Gyula / Albert Pál, Perneczky Géza, Szentjóby Tamás, nyugati emigránsok. Erdély Miklós, hazai emigráns. Magyar írók. Foglalkozunk velük?

Van helyük?

Egyikük sem (volt) semelyik művészeti akadémia tagja. Komoly állami díjat nem kaptak.

Soha, semmit. Ez jó így?

Radnóti Sándor?

Ferencz Győző?

L. Simon László?

Mezey Katalin?

Akárki?